

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा-१०१२/सीआर-७०/पोल-१५,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक २६ डिसेंबर, २००७.

वाचा:- गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक एमआयएस १००७/सीआर-२३८/पोल-८, दिनांक १९ जुलै, २००७.

प्रस्तावना :- दिनांक १९ जुलै, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम दिनांक १५ ऑगस्ट, २००७ पासून राज्यात राबविली जात आहे. सदर शासन निर्णयात महाराष्ट्र विधी सेवा प्राधिकरण, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण व तालुका विधी सेवा समिती यांचे तंटे मिटविण्याच्या कामी सहाय्य घेण्यात यावे अशा सूचना देण्यात आल्या आहेत. त्या अनुषंगाने मार्गदर्शक सूचना आणि कार्यवाहीची पध्दत विहित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:- गृह विभाग, शासन निर्णय, दिनांक १९.७.२००७ च्या परिच्छेद ७.२ मध्ये दाखल असलेले तंटे मिटविणे आणि परिच्छेद ७.३ मध्ये नव्याने निर्माण झालेले तंटे मिटविणे याबाबतची कार्यपध्दती विहित करण्यात आली आहे.

२. दिनांक १९.७.२००७ च्या शासन निर्णयातील परिच्छेद ७.२ च्या उप परिच्छेद ५ च्या अ.क्र.६ मध्ये दिवाणी, महसूली व इतर न्यायालयात प्रलंबित दाव्यात तडजोड झाल्यानंतर उभय पक्षकारांच्या स्वाक्षरीने न्यायालयामध्ये वा सक्षम प्राधिका-याकडे पक्षकारांनी अथवा त्यांच्या वकीलांमार्फत तडजोडनामा दाखल करून त्यावर न्यायालयाचे वा सक्षम प्राधिका-यांचे आदेश प्राप्त करून घ्यावेत अशी पध्दती विहित करण्यात आलेली आहे. त्याचबरोबर शासन आता असाही निर्णय घेत आहे की, विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, १९८७ च्या प्रकरण ६ कलम १९ अन्वये स्थापन केलेल्या लोक न्यायालयाकडे अर्ज करून तडजोडनामा दाखल करावा आणि लोक न्यायालयाकडून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेण्याचीही पध्दती तंटे मिटविण्यासाठी अवलंबण्यात यावी. लोक न्यायालयाचा हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त झाल्यानंतर त्याची सत्यप्रत अभिलेखांवर घेवून त्याद्वारे तंट्या मिटला असे समजण्यात यावे.

३. उक्त दिनांक १९.७.२००७ च्या शासन निर्णयातील परिच्छेद ७.२ च्या उप परिच्छेद ५ च्या अ.क्र.७ मध्ये अदखलपात्र व दखलपात्र फौजदारी तंटे/ गुन्हे मिटविण्यासंबंधी पध्दती विहित करण्यात आलेली आहे. त्या तंट्या मिटविण्याच्या पध्दतीबरोबरच विधी सेवा प्राधिकरण कायदा १९८७ च्या प्रकरण ६ कलम १९ अन्वये स्थापन केलेल्या लोक न्यायालयाकडे अर्ज करून तडजोडनामा दाखल करावा आणि लोक न्यायालयाचा हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेण्याचीही पध्दती तंटे मिटविण्यासाठी अवलंबण्यात यावी. लोक न्यायालयाचा हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त झाल्यानंतर त्याची सत्यप्रत अभिलेखांवर घेवून त्याद्वारे तंट्या मिटला असे समजण्यात यावे.

४. नव्याने निर्माण होणारे तंटे मिटविण्यासाठीही वरील परिच्छेद २ व ३ प्रमाणे कार्यवाही करावी.

५. विधी सेवा प्राधिकरण कायदा कलम १९(५) प्रमाणे लोकन्यायालयामध्ये,

(i) कोणत्याही न्यायालयामध्ये प्रलंबित असलेला दावा आणि,

(ii) कोणत्याही न्यायालयात दाखल नसलेले प्रकरण तडजोडीने मिटविता येते.

त्याकरिता शासन असाही निर्णय घेत आहे की, कोणत्याही न्यायालयात दाखल केली नसलेली अथवा प्रलंबित नसलेली प्रकरणेही, महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव समितीने तडजोडीने मिटविल्यानंतर लोक न्यायालयाकडे अर्ज करून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घ्यावेत. त्यासाठी उक्त परिच्छेद-२, ३ व ४ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

६. शासन निर्णय दिनांक १९.७.२००७ च्या परिच्छेद ७.२ मध्ये विहित केलेल्या पध्दतीचा वापर करून न्यायालयातील अपिल प्रकरणे सुध्दा निकाली काढता येतील.

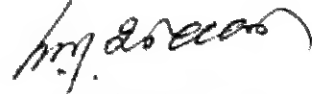
७. न्यायालयात प्रलंबित दाव्यासंबंधी तडजोड करण्याकरिता वरीलप्रमाणे दोन कार्यपध्दती विहित करण्यात आलेल्या आहेत. यापैकी कोणत्याही सोयीस्कर अशा कार्यपध्दतीचा अवलंब करण्यात यावा. सुलभ संदर्भाच्या दृष्टीने लोक न्यायालयाविषयी कायद्यातील संक्षिप्तात तरतुदी आणि प्रशासन व महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव समितीने करावयाची कार्यवाही यासंबंधीची माहिती सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये आणि अर्जाचे व तडजोडनाम्याचे नमुने परिशिष्ट-ब मध्ये देण्यात आले आहेत.

८. शासन निर्णय दिनांक १९.७.२००७ सोबतच्या परिशिष्ट-२ मध्ये नमूद केल्यानुसार पोलीस ठाणे स्तरावरील समितीने त्यांचे कार्यक्षेत्रासाठी लोक न्यायालये व महसूल न्यायालये आयोजित करून अवघड दावे मिटविण्यास मदत करणे असे विहित केलेले आहे. त्याप्रमाणेच संबंधीत जिल्हाधिकारी, जिल्हा पोलीस अधिक्षक, तहसिलदार व पोलीस ठाणे, प्रभारी अधिकारी यांनी जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण/ तालुका विधी सेवा समिती यांना विनंती करून लोक न्यायालये आयोजित करण्याकरिता आवश्यक ती सर्व कार्यवाही करून तंटे मिटविण्यामध्ये पुढाकार घेवून मोहीम प्रभावीपणे राबवावी.

९. सदर आदेश विधी व न्याय विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.५०१०, दिनांक १२.१२.२००७ अन्वये त्या विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय राज्य शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००७१२२६११०३१६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(सदाशिव शिवदास)

सह सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व जिल्हा परिषदांचे अध्यक्ष,
मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
सर्व विभागीय सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण,
सचिव, उच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, मुंबई उच्च न्यायालय,
सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व परिक्षेत्रांचे विशेष पोलीस महानिरीक्षक,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व अध्यक्ष, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण,
सर्व अध्यक्ष, तालुका विधी सेवा समिती,
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
सर्व पोलीस अधीक्षक,
सर्व उप विभागीय अधिकारी (जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत),
(यांना विनंती करण्यात येते की, सदर शासन निर्णयाच्या छायांकित प्रती आपल्या नियंत्रणाखालील प्रत्येक मंडळ अधिकारी, तलाठी, पोलीस पाटील यांना पोहचविण्याची व्यवस्था करावी.)
सर्व उप विभागीय पोलीस अधिकारी (पोलीस अधीक्षक यांचेमार्फत).
(यांना विनंती करण्यात येते की, सदर शासन निर्णयाच्या छायांकित प्रती आपल्या नियंत्रणाखालील प्रत्येक पोलीस ठाणे, प्रत्येक ग्रामपंचायत यांना पोहचविण्याची व्यवस्था करावी.)
सर्व गटविकास अधिकारी (मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प. यांचेमार्फत).
सर्व तहसिलदार (जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत)
सर्व पोलीस ठाणे प्रभारी अधिकारी,
सर्व अध्यक्ष, महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव समिती,
निवड नस्ती (पोल-१५).

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम

परिशिष्ट -अ

(गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा १०१२/सीआर-७०/पोल-१५, दिनांक २६.१२.२००७ चे परिशिष्ट)

१) लोक न्यायालयाविषयी संक्षिप्तात माहिती

१) विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, १९८७ च्या कलम-१९ प्रमाणे प्रत्येक राज्य प्राधिकरणाला, उच्च न्यायालय विधी सेवा समितीला, जिल्हा प्राधिकरणास किंवा तालुका विधी सेवा समितीला योग्य वाटेल अशा कालांतराने व ठिकाणी लोकन्यायालयास आयोजित करता येतील. या कायद्याच्या कलम १९(५) प्रमाणे लोकन्यायालयामध्ये (i) कोणत्याही न्यायालयासमोर प्रलंबित असलेला दावा आणि (ii) कोणत्याही न्यायालयात दाखल केले नसलेले प्रकरण तडजोडीने मिटविता येते. मात्र असा कोणताही तडजोडीने मिटविता न येण्याजोगा खटला अथवा प्रकरण (an offence not compoundable) लोक न्यायालयाच्या कक्षेत येत नाही.

या कायद्याच्या कलम २१ मधील तरतुदीनुसार लोकन्यायालयातील निवाडा हा अंतिम व वादातील सर्व पक्षकारांवर बंधनकारक असून, सदर निवाड्याच्या विरोधात कोणत्याही न्यायालयात अपील होऊ शकत नाही.

२) लोकन्यायालयाच्या कामकाजाचे नियमन, महाराष्ट्र लोकन्यायालय नियम, १९८६ द्वारे करण्यात येत असून तसे तडजोडीने मिटविण्यासंबंधी तंटामुक्त गाव मोहिमेच्या अनुषंगाने या नियमातील खालील तरतुदी महत्वाच्या आहेत:-

i) न्यायालयामध्ये प्रलंबित नसलेल्या प्रकरणांसाठी उपरोक्त नियमांच्या नियम १०(१) अनुसार नमुना-अ मध्ये पक्षकारांनी तालुका विधी सेवा समितीकडे अर्ज करावयाचे आहेत. नियम ५५ (१) अनुसार नमुना-ज मध्ये तडजोडनामा तयार करून तो अर्जासोबत जोडावयाचा आहे.

ii) विविध न्यायालयांसमोर प्रलंबित असलेले दावे आणि तंट्यांच्या बाबतीत नियम ११(२) अनुसार नमुना-इ मध्ये दोन्ही पक्षकारांनी तालुका विधी समितीकडे अर्ज करावयाचा आहे. नियम ५२ (१) अनुसार नमुना-एच मध्ये तडजोडनामा तयार करून अर्जासोबत जोडावयाचा आहे.

iii) तालुका विधी सेवा समितीकडे आलेल्या अर्जांचा विचार करून दिनांक आणि ठिकाण निश्चित करून लोक न्यायालय आयोजित करण्यात येते. तालुका विधी सेवा समितीकडे अर्ज केलेल्या अर्जदारांना लोक न्यायालयामध्ये उपस्थित राहण्याबद्दल कळविण्यात येते. त्या दिवशी तडजोडीच्या सत्यतेची खात्री पटवून दिल्यानंतर लोक न्यायालयामध्ये हुकूमनामा अथवा आदेश पारित केले जातात.

iv) विधी सेवा कायदा, १९८७ च्या कलम २(aaa) अनुसार न्यायालय म्हणजे दिवाणी, फौजदारी, महसुली न्यायालय आणि इतर न्यायाधिकरणे अथवा विविध कायद्यांतर्गत न्यायिक आणि अर्ध न्यायिक कर्तव्ये पार पाडण्यासाठी नेमलेले प्राधिकारी अशी न्यायालयाची व्याख्या केली आहे. या सर्व ठिकाणी प्रलंबित असलेल्या दाव्यांसंबंधी लोकन्यायालयामध्ये तडजोडी दाखल करून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेता येऊ शकतात. त्यामुळे महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहिमेअंतर्गत दिवाणी, फौजदारी, महसुली आणि इतर तंट्यांमध्ये झालेल्या तडजोडी लोक न्यायालयामध्ये दाखल करून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेता येतील.

२) प्रशासनाने व महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव समितीने करावयाची कार्यवाही

१) जिल्हा प्रशासनाने करावयाची कार्यवाही:- जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणाचे अध्यक्ष जिल्हा न्यायाधीश असून जिल्हाधिकारी व पोलीस अधीक्षक हे जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणाचे सदस्य आहेत. जिल्हाधिकारी आणि पोलीस अधीक्षक यांनी जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणाच्या बैठका आणि कार्यक्रमांमध्ये सक्रीय सहभाग घ्यावा. महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहिमेअंतर्गत तडजोड झालेल्या तंट्यांच्या, दाव्यांच्या संकलित माहितीच्या आधारे जिल्हा पातळीवर

आणि तालुका पातळीवर जास्तीत जास्त लोकन्यायालये आयोजित करण्यासाठी जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणामार्फत प्रयत्न करावेत.

२) **तालुका प्रशासनाने करावयाची कार्यवाही:-** तालुका पातळीवर तालुका विधी सेवा समिती निर्माण करण्यात आलेली असून तालुक्यातील वरिष्ठ न्यायिक अधिकारी तालुका विधी सेवा समितीचे अध्यक्ष आहेत. तहसीलदार आणि तालुक्यातील पोलीस ठाण्याचे प्रभारी पोलीस अधिकारी यांनी तंटामुक्त गांव मोहिमेअंतर्गत गावनिहाय झालेल्या तडजोडीची संख्या विचारात घेऊन मुख्यालय, पोलीस ठाणेनिहाय अथवा महसुली मंडळनिहाय लोकन्यायालये आयोजित करण्यासाठी तालुका विधी सेवा समितीला विनंती करावी. एखाद्या गावामध्ये तडजोड झालेल्या दाव्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणावर असल्यास शक्य असेल तर अशा गावांमध्ये अथवा अशा गावांच्या जवळपासच्या गावांसाठी लोकन्यायालये आयोजित करण्याची तालुका विधी सेवा समितीला विनंती करावी.

तडजोड झालेल्या तंट्यांमध्ये व दाव्यांमध्ये, तालुका विधी सेवा समितीकडे अर्ज करून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेण्यासाठी तंटामुक्त गाव समित्यांना आणि तडजोडीमध्ये सहभागी झालेल्या पक्षकारांना आवाहन करण्यात यावे.

३) **तंटामुक्त गाव समितीने करावयाची कार्यवाही :-** तंटामुक्त गांव समितीने तडजोड झालेले दावे अथवा प्रकरणांमध्ये या शासन निर्णयामधील परिच्छेद-३ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे पक्षकारांना तालुका विधी सेवा समितीकडे अर्ज करावयास सांगावे. अर्जांचे आणि तडजोडीचे नमुने उक्त परिच्छेद २ मध्ये नमूद केलेल्या लोक न्यायालयाच्या नियमामध्ये दिलेल्या नमुन्याशी सुसंगत असे नमुने सोबत जोडले आहेत. लोकन्यायालय ज्यावेळी आयोजित केले जाईल, त्यावेळी ज्या पक्षकारांना तालुका विधी सेवा समितीची लोकन्यायालयामध्ये उपस्थित राहण्याची नोटीस आलेली असेल असे सर्व पक्षकार व साक्षीदार लोकन्यायालयामध्ये उपस्थित राहतील अशी खात्री तंटामुक्त गाव समितीने करावी.

गृह विभाग, शासन निर्णय, दिनांक १९ जुलै, २००७ च्या मधील परिच्छेद-७.२ च्या उप परिच्छेद-५.५ मध्ये तंट्यां/वाद मिटल्यानंतर संबंधीत पक्षकारांनी लेखी तडजोडनामा तयार करून तंटामुक्त गाव समितीचे अध्यक्ष आणि निमंत्रक यांच्या समक्ष स्वाक्ष-या कराव्यात तसेच अध्यक्ष व निमंत्रक यांनीही तडजोडनाम्यावर 'समोर' म्हणून स्वाक्षरी करावी अशी तरतूद केलेली आहे. यासंबंधी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी:-

अ) न्यायालयामध्ये प्रलंबित नसलेल्या प्रकरणांसाठी महाराष्ट्र लोकन्यायालय नियम १९८६ चे नियम-१० (१) मधील अर्जाशी सुसंगत असा अर्जाचा नमुना आणि नियम ५५ (१) खालील नमुन्याशी सुसंगत असा तडजोडीचा नमुना अनुक्रमे परिशिष्ट-ब(१) व ब(२) सोबत जोडला आहे. याप्रमाणे प्रकरण मिटल्यानंतर तडजोडनामा करून लोकन्यायालयासाठी अर्ज करावा.

ब) विविध न्यायालयासमोर प्रलंबित असलेले दावे आणि तंट्यांच्या बाबतीत नियम-११(२) मधील अर्जाशी सुसंगत असा अर्जाचा नमुना आणि त्यासोबत नियम ५२(१) खालील नमुन्याशी सुसंगत असा तडजोडीचा नमुना अनुक्रमे परिशिष्ट-ब (३) व ब (४) सोबत जोडला आहे. याप्रमाणे प्रकरण मिटल्यानंतर तडजोडनामा करून लोकन्यायालयासाठी अर्ज करावा.

वरील मार्गदर्शक सूचना व आदेश विचारात घेऊन जिल्हा व तालुका प्रशासकीय यंत्रणा आणि तंटामुक्त गांव समिती यांनी न्यायालयासमोर प्रलंबित असलेले दावे, न्यायालयासमोर दाखल अथवा प्रलंबित नसलेली प्रकरणे किंवा नव्याने निर्माण झालेले तंटे तडजोडीने मिटविल्यानंतर लोकन्यायालयातून हुकूमनामा अथवा आदेश प्राप्त करून घेण्याची कार्यवाही करावी.

५

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम

परिशिष्ट-ब (१)

(गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा १०१२/सीआर-७०/पोल-१५, दिनांक २६.१२.२००७ चे परिशिष्ट)

न्यायालयात/प्राधिका-याकडे प्रलंबित नसलेल्या प्रकरणामध्ये लोकन्यायालयाकडे

जाण्यासाठी करावयाच्या अर्जाचा नमुना

प्रति,

अध्यक्ष,

_____ जिल्हा / तालुका विधी सेवा समिती

महोदय,

मी,

_____ वय _____ सध्या

_____ येथे रहात असून सादर कळवतो/कळवते

की, माझ्यात आणि माझे प्रतिपक्षी _____

_____ यांच्यात न्यायालयात जाण्यापूर्वीचा विवाद आहे आणि आगामी लोक न्यायालयाच्या सत्रासमोर सलोख्याच्या समझोत्यासाठी माझा विवाद आणण्याची माझी इच्छा आहे. तपशील खालीलप्रमाणे आहेत:-

१) अर्जदाराचे नाव आणि पत्ता :

२) प्रतिपक्षाचे नाव आणि पत्ता :

*३) थोडक्यात दाव्याची वस्तुस्थिती :

*(टीप : आवश्यकता असल्यास विवादाचे/दाव्याचे आणि/किंवा अधिकाराचे स्वरूप स्पष्ट करणारा वेगळा कागद जोडावा. तसेच त्यास पुष्टी देणाऱ्या दस्तऐवजांचा आणि संबंधित तपशिलाचा उल्लेख करावा.)

४) अर्जदाराचा दावा :

५) प्रतिपक्षाचे म्हणणे :

६) सदर प्रकरण कोणत्याही न्यायालयात दाखल केले आहे
किंवा कसे, तसे असल्यास प्रकरणाच्या तपशिलांचा आणि अवस्थेचा उल्लेख करावा.

७) सदर प्रकरण यापूर्वी कोणत्याही लोक न्यायालयासमोर आणले
होते किंवा कसे, तसे असल्यास त्याचा निर्णय काय झाला होता.

८) अर्जदार सदर प्रकरणांचा सलोख्याने समझोता करण्यास तयार
आहे किंवा कसे,

९) प्रतिपक्ष सदर प्रकरणांचा सलोख्याने समझोता करण्यास तयार
आहे किंवा कसे

१०) सदर प्रकरणाशी संबंधित इतर कोणत्याही बाबी.

सदर अर्जाचा विचार करणे लोक न्यायालयाला शक्य होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक असलेली अशी पुढील माहिती देण्याची माझी इच्छा आहे.

माझे प्रकरण दुसऱ्या बाजूच्या संमतीने सलोख्याच्या समझोत्यासाठी लोक न्यायालयासमोर देण्याची मी आपणांस विनंती करीत आहे की, ज्या दिवशी लोकन्यायालय भरेल त्या दिवशी मी लोकन्यायालयात उपस्थित राहीन असे मी आश्वासन देतो/देते.

माझ्या चांगल्या माहितीप्रमाणे आणि विश्वासाप्रमाणे वरील सर्व विधाने खरी आहेत.

आपला विश्वासू,

दिनांक :

ठिकाण :

अर्जदाराची सही

मी _____ वय _____ सध्या

_____ येथे रहात असून वरील प्रकरणात प्रतिपक्ष असून

सादर कळवतो की, माझ्यात आणि अर्जदार श्री/श्रीमती/कुमारी _____ यांच्यात न्यायालयात जाण्यापूर्वीचा विवाद आहे. वर उल्लेखिलेली वस्तुस्थिती आणि तपशील खरे आणि अचूक आहेत. मी, याद्वारे उक्त तंटो सलोख्याच्या समझोत्यासाठी ज्या दिवशी लोकन्यायालय भरेल त्या दिवशी लोक न्यायालयासमोर आणण्यास सहमत आहे. त्या दिवशी मी लोकन्यायालयात उपस्थित राहीन असे मी आश्वासन देतो.

(_____)

प्रतिपक्षाची सही

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम

परिशिष्ट-ब (२)

(गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा १०१२/सीआर-७०/पोल-१५, दिनांक २६.१२.२००७ चे परिशिष्ट)
न्यायालयात/प्राधिका-याकडे प्रलंबित नसलेल्या प्रकरणामध्ये करावयाच्या तडजोडीचे जापन

प्र क र णा चा प्र का र :

श्री. _____ अर्जदार

विरुद्ध

श्री. _____ प्रतिपक्ष

विवादाचे स्वरूप थोडक्यात असे आहे की, _____

आम्ही, म्हणजेच अर्जदार श्री. _____ आणि प्रतिपक्ष
श्री. _____ वरील प्रकरणाचा समझोता
करण्यासाठी खालील प्रमाणे तडजोडीवर आलेलो आहोत.

तडजोडीच्या अटी -

आम्ही स्वेच्छेने तडजोड करीत असून आमच्यावर तडजोडीच्या बाबतीत कोणत्याही व्यक्तींकडून जबरदस्ती आणि बळजबरी करण्यात आली नाही. आम्ही याद्वारे वर उल्लेख केलेल्या तडजोडीच्या अटी स्विकारत असून त्यांचे पालन करणार आहोत आणि वरील तडजोडीनुसार अंतिमतः प्रकरणाचा समझोता झाला असे मान्य करीत आहोत.

दिनांक :

ठिकाण :

( )
अर्जदाराची सही

( )
प्रतिपक्षाची सही

( )
अर्जदारासाठी साक्षीदाराचे नाव व सही

( )
प्रतिपक्षासाठी साक्षीदाराचे नाव व सही

दिनांक :

दिनांक :

ठिकाण :

ठिकाण :

सदर प्रकरणाचा _____ येथे
दिनांक _____ या दिवशी सामोपचाराने तडजोडनामा करण्यात आला आहे.

अध्यक्ष
तंटामुक्त गाव समिती

निमंत्रक
तंटामुक्त गाव समिती

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम

परिशिष्ट-ब (३)

(गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा १०१२/सीआर-७०/पोल-१५, दिनांक २६.१२.२००७ चे परिशिष्ट)

न्यायालयात/प्राधिका-याकडे प्रलंबित असलेल्या दाव्यासंबंधी दोन्ही पक्षांकडून

लोक न्यायालयाकडे करावयाचा अर्जाचा नमुना

प्रति,

अध्यक्ष,

_____ समिती

महोदय,

मी _____

वय _____ सध्या _____

_____ येथे रहात असून, सादर कळवतो की, मी आणि

श्री. _____ यांच्यात प्रलंबित विवाद प्रकरण आहे

आणि आगामी लोक न्यायालयाच्या सत्रासमोर सलोख्याच्या समझोत्यासाठी उक्त प्रकरण आणण्याची

माझी इच्छा आहे. त्याचा तपशील खाली दिलेला आहे:-

१) अर्जदाराचे / वादीचे नाव आणि पत्ता-

२) प्रतिपक्षाचे / प्रतिवादीचे नाव आणि पत्ता-

*३) प्रकरणाची थोडक्यात वस्तुस्थिती-

४) प्रकरणाचा किंवा विवादाचा क्रमांक आणि दिनांक

५) ज्या न्यायालयात प्रलंबित आहे त्याचे नाव

६) न्यायालयात कोणत्या तारखेपासून प्रकरण किंवा
विवाद प्रलंबित आहे ती तारीख

७) वादीचा दावा :

* (टीप - (एक) जर आवश्यकता असेल तर विवादाचे, दाव्याचे आणि अधिकाराचे स्वरूप स्पष्ट करणारा स्वतंत्र कागद जोडावा आणि त्यास पुष्टी देणाऱ्या आणि इतर संबंध तपशीलांचा उल्लेख करावा. (दोन) मालमत्तेच्या संबंधात, जमीन, महसूल बाबी, सर्वेक्षण क्रमांक, हिस्सा क्रमांक, हद्दीचा तपशील देण्यात यावा.

८) प्रतिवादीचे म्हणणे

९) जर विवाद शासनाशी असेल तर प्रश्न कोणत्या विभागाशी संबंधित आहे त्याचा उल्लेख करावा.

१०) सदर प्रकरण यापूर्वी लोक न्यायालयासमोर आले होते किंवा :
कसे ? तसे असल्याचा त्याचा निर्णय काय लागला होता.

११) अर्जदार सदर प्रकरणाचा सलोख्याने समझोता करण्यास :
तयार आहे किंवा कसे.

१२) प्रतिवादी सदर प्रकरणाचा सलोख्याने समझोता करण्यास :
तयार आहे किंवा कसे.

१३) यासाठी वकिलांची मदत घेतली असल्यास, त्यांची नावे, :

१४) सदर प्रकरणाशी संबंध असलेल्या इतर गोष्टी :

१५) शेरा _____

सदर अर्जाचा विचार करणे लोक न्यायालयाला शक्य व्हावे यासाठी आवश्यक असेल अशी पुढील माहिती देण्याची माझी इच्छा आहे.

माझे उपरोल्लेखित प्रकरण दुसऱ्या बाजूच्या संमतीने सलोख्याच्या समझोत्यासाठी घेण्याची मी आपणांस विनंती करीत आहे.

मी असेही आश्वासन देतो / देते की, ज्या दिवशी लोकन्यायालय भरेल त्या दिवशी मी लोक न्यायालयात उपस्थित राहीन.

माझ्या व्यक्तिगत चांगल्या माहितीप्रमाणे आणि विश्वासाप्रमाणे वरील सर्व विधाने खरी आहेत.

आपला विश्वासू,

दिनांक :

ठिकाण :

वादीची सही

दिनांक :

ठिकाण :

अर्जदाराच्या / वादीच्या
वकिलाची सही

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीमपरिशिष्ट-ब (४)

(गृह विभाग. शासन निर्णय, क्रमांक तंमुगा १०१२/सीआर-७०/पोल-१५, दिनांक २६.१२.२००७ चे परिशिष्ट)

न्यायालयात/प्राधिका-याकडे प्रलंबित असलेल्या दाव्यामध्ये करावयाच्या तडजोडीचे जापनप्र क र णा चा प्र का र :

मौजे _____ येथील _____ न्यायालयात/प्राधिका-याकडे
 प्रलंबित असलेला दावा/ प्रकरण क्रमांक _____ दिनांक _____
 श्री. _____ वादी / अर्जदार.

विवादाचे स्वरूप थोडक्यात असे आहे की _____

आम्ही, म्हणजे श्री. _____ वादी/अर्जदार आणि
 _____ प्रतिवादी खालीलप्रमाणे तडजोडीवर आलो आहोत.

तडजोडीच्या अटी-

दिनांक _____ या दिवशी वरील तडजोडनामा आम्ही स्वेच्छेने केला असून आमच्यावर जबरदस्ती किंवा बळजबरी करण्यात आली नाही. आम्ही सदर तडजोड आजच अभिलिखित करण्याची न्यायालयाला/प्राधिका-याला/तंटामुक्त गाव समितीला विनंती करित आहोत आणि तदनुसार वरील प्रकरणाचा समझोता झाला अशी नोंद करण्यात यावी.

दिनांक :

ठिकाण :

( )
वादीची / अर्जदाराची सही

( )
प्रतिवादीची/प्रतिपक्षाची सही

( )
वादीसाठी साक्षीदाराचे नाव व सही

( )
प्रतिवादीसाठी साक्षीदाराचे नाव व सही

सदर प्रकरणाचा भौजे _____ येथे दिनांक _____ या दिवशी सामोपचाराने तडजोडनामा करण्यात आला आहे.

अध्यक्ष
तंटामुक्त गाव समिती

निर्मात्रक
तंटामुक्त गाव समिती